

Discrimination, Harassment and Bullying Policy

Vakamatailalai ni veidinadinati			
Tikinisiga ni teku	28 June 2023		
I Taukei ni veidinadinati	Group P&C		
Kena I tuktuku			
Kena volai	Ulubale ni kena kacivaki	Tikinisiga kacivaki kina	Dau ni volavola
JBS:ERDHB:PO:1.0	Kacivaki ni tukutuku vakadonui	28 June 2023	Lawalawa P&C

1. I NAKI

- 1.1 Na i naki ni vei ka e lavaki oqo me vakadeitaki kina na kena vakadodonutaki na vei ka e baleta na veivakaduiduitaki, Veivakatogani, Vaka Yaco I Tovo Tawadodonu, na Veivaqaseni kei na Veivakasewasewani e Vanua Ni Cakacaka.

2. RAI RABAILEVU

- 2.1 Na veidinadinati e vauca Na Veivakaduiduitaki, Veivakatogani kei na Veivaqaseni ena JBS Australia e tau tiko vei Baybrick Pty Ltd kei ira na tiko e rukuna ka sega ni wili kina na vei soqosoqo e cavuti (Na i **Lawalawa**) kei ira na kena tamata cakacaka (**Lewe ni Tokani Vata**).

3. TUKUTUKU NI VEIDINADINATI

- 3.1 Nai soqosoqo **e sega ni ciqoma vakararawa** ka na tu taka vakaukauwa me tiko galala na vanua ni cakacaka mai na vei tovo ni Veivakaduiduitaki, Veivakatogani, Vakayaco I Tovo Tawadodonu kei na vei Tovo Ni Veivakasewasewani e Vanua Ni Cakacaka kei na vei saqata ni Cakacaka E Kune kina Nai Tovo Kaukauwa e vakatabui vaka lawa.

- 3.2 Ena tau na lewa ni veivakadodonutaki ke laurai e dua e basuka na veidinadinati oqo.

4. NA VEI TAVI

- 4.1 Na veidinadinati oqo ena rai lesuva ka tabaka na JBS Australia Group People & Culture Team.

- 4.2 Nai Soqosoqo ena:

- (a) raica matua na kena vakagalalataki mai na Vanua Ni Cakacaka na vei Tovo Ni Veivakaduiduitaki, Veivakatogani, Veivaqaseni, Vei Tovo Tawadodonu, Veivakasewasewani kei na Veivakalolomataki.
- (b) yadrava tiko na vei saqata ni cakacaka me vakayacori tiko ena vei gauna kece sara nai vakarau e dodonu ka kilikili;
- (c) raica na nodra vakaraitaki i vakarau kilikili ko ira na vei Liluliu.
- (d) Laveta tiko na veidinadinati oqo; ka

- (e) vaka muri vakadodonu nai tuvatuva ni kena wali na kudru e dau vakayacori na vei tovo e vei coqacoqa kei na veidinadinati ka sala vata tiko kei na JBS Australia Complaints and Grievances Policy.

4.3 Na i tavi yadudua ni lewe ni soqosoqo:

- (a) me ra kila ka vakamuria na Veidinadinati oqo;
- (b) me raici na taqomaki ni bula kei na tiko taqomaki taumada vei koya kei ira talega na tiko ena vanua ni cakacaka;
- (c) vakarautaka nai tovo vaka yalomatua ka vei ganiti kei na vei ka e rokovi Vakai lawalawa; ka
- (d) dau vei dokai ka veikawaitaki e vanua ni cakacaka.

5. MATALALAI NI VEIDINADINATI

- 5.1 E vakatabuya dredre sara nai soqosoqo na voroka na lawa ni Veivakaduiduitaki, Veivakatogani, I Tovo Tawadodonu, Veivakasewasewani kei na Veivakalolomataki ka vaka vuna na Tikotiko Ca E Vanua Ni Cakacaka.
- 5.2 Me kua ni dua na lewe ni soqosoqo e tokona se vukea tale e dua ena kena vakayacori na vei tovo oqo:
 - (a) Na Veivakaduiduitaki se na kena revurevu;
 - (b) Veivakatogani;
 - (c) I Tovo Tawadodonu;
 - (d) Veivakasewasewani e Vanua Ni Cakacaka;
 - (e) Veivakalolomataki; se
 - (f) Me vaka tara na tikotiko ca vua tale e dua e Vanua Ni Cakacaka.
- 5.3 E vakauqeta na i soqosoqo oqo me tukuni cake mai kevaka e vakayacori vei iko se ko vakadinadinataka na kena vakayacori na vei tovo ca oqo ka veidonui kai na JBS Australia Complaints and Grievances Policy.
- 5.4 E sa vakauqeti na tamata yadua me ra vakatakilai ira ka tukuna cake mai ke laurai e dua nai tovo e veicoqacoqa kei na veidinadinati me rawa kina na veitaratara (ena kena vaqaqai na kudru oqo). E raica vakabibi nai soqosoqo ni vinaka cake me dau vakaraitaki cake mai nai tovo ca oqo mai na kena galuvaki tiko.

6. I TUVTUVA

- 6.1 Ena veiveisau tiko nai tuvatuva me sala muria tiko ga na Veidinadinati.
- 6.2 E sega ni i naki ni Vei Tuvtuva Oqo me sa tu dei vakadua, ka rawa ni vakatulewa nai Soqosoqo me vaka golea nai Tuvtuva me veidonui kei na vei ka e yaco wavolita tiko.

6.3 Na i Tuvaluva e buli ena ruku ni veidinadinati oqo ena oka vata tiko kina na vei tuvatuva ni kena vakavakayagataki na vei yaya ni cakacaka. Kevaka e rau sega ni vei ririti nai tuvatuva e rua oqo, e sa na vaka muri ga nai tuvatuva me baleta nai yaya ni cakacaka.

7. NA VEIDINADINATI ENA I TUTU NI SEGA NI VAKA KONITARAKI.

7.1 Na Veidinadinati kei na vei Tuvaluva e sala muria tiko oqo e sega ni cokovata me tiki ni vei ka e baleta nai yaya ni cakacaka, e sega tale ga ni oka vaka i vola ena konitaraki yadua ni Lewe Ni Tokani yadua vaka cakacaka. Nai Soqosoqo e rawa ni veiveisautaka na Veidinadinati ki na vanua e kila ni yaga kina na veisau.

8. NA VAKATATARO ME BALETA NA VEIDINADINATI OQO

8.1 Na Lewe Ni Soqosoqo yadua me veitaratara kei nona i liuliu se nona mata vakacakacaka ke dua na lomatarotaro me baleta na kena vauci na Veidinadinati oqo.

9. NA VOROKI NI VEIDINADINATI OQO

9.1 Na voroki ni Veidinadinati oqo ena laki vakavuna me tau na vakatulewa ni veivakadodonutaki ka rawa talega ni yaco na veivakacegui mai na cakacaka.
9.2 Me nanuma dei tiko na Lewe Ni Soqosoqo Yadua ni vaka yaco i tovo e vakatabui ena veidinadinati oqo e sa wili tiko vaka basu lawa, ena ruku ni law ani veivakaduiduitaki. Ena rawa ni va kuri na vakatulewa ni veivakadodonutaki, me biu ki na liga ni lawa e dua na Lewe Ni Soqosoqo e vakayaco i tovo oqo.

10. I VAKAMACALA

10.1 Nai balebale ni vei vosa oqo ena Veidinadinati oqo:

(a) **Na Ka Au Taukena** e vaka i balebale tiko ki na vei ka au taukena ka taqomaki ena ruku ni lawa ni veivakaduiduitaki ka vakaukauwataki tiko e Ositerelia se Niu Siladi ka okati na vei ka vaka oqo:

- (i) bukete, kune kune se vakasucumi ni gone;
- (ii) yabaki ni bula;
- (iii) mata tamata, oka kina na roka ni yagomu, vanua ko vaka kawa mai kina, matanitu ko lewenivanua kina, se na vanua ko vu mai kina;
- (iv) lokiloki se malumalumu vaka yago oka kina na vei mate tauvi se mavoa;
- (v) vakabauta vakalotu se nai vakarau ni qaravi lotu;
- (vi) i vakarau se vakabauta vaka politiki;
- (vii) i vakarau ni qaravi ni vei ka vaka cakacaka;
- (viii) cakacaka ni veidauci ka vakatarai tu vakalawa;
- (ix) tutu ni veiwekani;
- (x) bula ni veidauci;

- (xi) yalewa se tagane kei na nomu vakatakilai iko vaka kina;
- (xii) mata soqosoqo ko vu mai kina;
- (xiii) tutu vaka i tubutubu, se vuvale se i tavi ni veiqrav;kei
- (xiv) na nomu veiwekani se veimaliwai kei na dua e vakamacalataki tiko oqori e cake.

(b) **Veivakaduiduitaki** e oka kina na kena dau biligi e dua e vanua ni cakacaka ena vuku ni vei ka e duidui kina, ka vu tiko mai vua se vu tani mai (ka vakamacalataki talega ena lawa ni veivakaduiduitaki ka vauci tiko e Ositerelia se Niu Siladi).

(c) **Veivakaduiduitaki Vagolei Vakatabakidua** e yaco oqo ena vuku ni dua (se vica) na Vuna ka laki vakavuna oqo me raici vakatani kina se sega ni taleitaki e dua mai vua tale e dua ka sega ni raici vua na Vuna vata oqo ki na vanua e dodonu me rau raici vaka tautuvata kina.

(d) **Veivakatotogani** e okati kina nai tovo ni veivakarerei se vei vaka lolovirataki vua e dua lewe vica tale ena Vuku ni duidui se kevaka e biu e dua ena tabana ka kilai ni na laki vakayacori kina vei koya na vei vakarerei se vei vaka lolovirataki (se sa vakamacalataki tu ena lawa ni veivakaduiduitaki ka vauci tu e Ositerelia kei Niu Siladi).

Na Veivakatotogani e wilki kina na vei tovo oqo:

- (i) veiwalitaki e dua me baleta na nona mata tamata se baleta na nona digidigi me yalewa se tagane;
- (ii) vakatataro titobu e dua me baleta na nona bula; se
- (iii) vosa vaka caca taka se vakalaliana e dua me baleta na vanua e cavutu mai kina.

(e) **Voravora Ni Vanua Ni Cakacaka** oqo me bulia e dua nai Tokani se i Lawalawa ni Cakacaka Vata ka ni sa kilakasamitaki tiko ni na laki vakayacori kina na i tovo ni veivakarerei, veivakacudrui se vei vaka lolomataki vua e dua se lewe vica nai tokani e na vuku ni:

- (i) tagane se yalewa;
- (ii) me veiwalitaki ena dua nai vakarau vaka tagane se yalewa; se
- (iii) e dua na i vukivuki vaka tagane se vaka yalewa.

(f) **Na Veivakaduiduitaki E Caka Ubiubi** e dau yaco ni vakaturi se vakatututaki, me vakaduri e dua na ka ena Vuku ni nona duidui e lewe dua se lewe vica na Tamata:

- (i) ka na sega ni Veiganiti kei koya e vakaduiduitaki;
- (ii) ka ra lewe levu ka ra sega ni Duidui era rawa ni vakayacora; kei
- (iii) ka sega ni vaka i balebale.

Na kena vakadavori na Lawa vakaturi ena vakatau ki na vei ka oqo:

- (i) nai totogi ni sega ni vaka muri na Lawa ni vei ka e vakaturi;
- (ii) na vei ka e gadrevi kevaka e vakaturi tale e dua na i tuvatuva; kei
- (iii) nai tuvaki vaka i lavo i koya e soli Vatutu mai.

Ke sega mada ga ni kila o koya e soli Vakatutu na ubiubi ni veivakaduiduitaki oqo.

I balebale ni **Veivakatotogani Vua Na Yalewa Se Tagane:**

- (i) i tovo tawa dodonu vua na yalewa se tagane;
- (ii) ka vaka vu cudru, veivakarerei se veivakalolomataki; kei
- (iii) E laurai mai na revurevu ni tovo ca vaka oqo,
se koya e vakamacalataki tiko ena vei lawa ni veivakaduiduitaki ka vauci tiko e Ositerelia se Niu Siladi.

Na vei mataqali Veivakatotogani vua na yalewa se tagane (sega ni yalani):

- (i) mo reguca se mokota vakatawadodonu;
- (ii) vakaraitaki raraba se kena wasei nai taba tawa kilikili, vei ka vaka i vola, droini se volavola ena desi kei na vanua e vakayagataka se dau sikova na tamata raraba;
- (iii) “luvaliwale” se i vukivuki vakasisila;
- (iv) veiwasei raraba ni veidauci, vaka volavola se vaka i talanoa;
- (v) veitaratara me vaka na veimasi, veikini se veivakatarai vaka tawa dodonu;
- (vi) kabi ravita se masiraki iko vaka tawa dodonu vua e dua na tamata;
- (vii) vakatutu ni dodomo se veidauci;
- (viii) vosa veiwali taka na bula vuni ni dua na tamata se nona digidigi;
- (ix) veiwali ca; kei
- (x) vosa ni vei sagai ena i rairai se bulibuli ni yago ni tamata.

Na Veivakatotogani ni yalewa se tagane e **sega** ni tovo ni vei vinakati, vei tau se vei dokai. Kevaka e rau vaka donuya vata nai vakarau oqo, ena sega ni wili vaka veivakatotogani.

Lawa Davori e okata taucoko nai tuvaki, na gagadre kei nai vakarau e volai se sega ni volai.

Veivakalolomataki e yaco ni dau biligi vatikitiki e dua baleta ni ra:

- (i) dau vakatukutuku (ena sala dodonu) ena ruku ni tuvatuva ni JBS Australia Complaints and Grievances Policy; se

(ii) era vaka i tavi ena dua na vakatukutuku,
se sa vakamacalataki tiko ena lawa ni veivakaduiduitaki e vauci tiko e Ositerelia se Niu Siladi.

Na Veivakalolomataki e sega ni okati kina na kena vakayacori na veivakadodonutaki vua e dua me baleta nai tukutuku lasu me baleta e dua na Lewe Ni Lawalawa.

Veivakasewasewani E Vanua Ni Cakacaka sai koya na kena vakayacori vaka veitarataravi vua e dua na tamata se lawalawa ni cakacaka nai vakarau ka na vakacacana na nona tiko bulabula (me vaka sa vakamacalataki tiko vaka i vola ka veivauci vaka lawa tiko e Ositerelia se Niu Siladi). ‘Veivakacacani’ okati kina na veivakacacani vaka yago se vaka mona.

Na Veivakalolomataki E Vanua Ni Cakacaka e rawa ni caka e na matana levu se caka vunivuni ka okati kina (sega ni vaka i yalayala) na vei tovo oqo:

- (i) vosa vakasisila kei na veivakacacani se kaikaila;
- (ii) vakalelewa ni veivakatogani me baleta nai tovo ni cakacaka se tovo ni vuli, ena vei ka e sega ni yaga;
- (iii) na kena nakiti nona sega ni dau okati e dua na Lewe Ni Lawalawa Vaka Cakacaka;
- (iv) ni dau soli vua e dua na cakacaka lolovira me laki vakacacana na nona cakacaka;
- (v) na vosa lasu kei na kakase ka kena i nakinaki me vakacacani vua e dua na tamata;
- (vi) sakisi se veivakalialiai;
- (vii) tovo ni veivakarerei se tovo kaukauwa;
- (viii) tukutuku tawa kilikili me baleta nai rairai ni dua na tamata;
- (ix) veivakatogani ena mona livaliva me vaka na email se na SMS vatavata ni veitalanoa raraba; se
- (x) tovo e vaka vu leqa (vei ka e rawa ni vei vaka mavoataki se i tovo buli vaka i lawalawa).

Na veivakasewasewani E Vanua Ni Cakacaka e sega ni oka kina na i vakarau dodonu mai na veiliutaki ka vakayacori vakadodonu.